

(НИН, 17.09.2009)

Делује врло самоуверено, а и стало му је да његови саговорници понесу такав утисак и најчеће, код било које теме, у разговору поентира "Република Српска никад боље није стајала". На другој страни његови политички опоненти, али не само они, у последње време за премијера Републике Српске Милорада Додика воле рећи да је у "немогућој ситуацији". Занимљиво, и он и они говоре о истим стварима – економским приликама, односима са међународном управом, истрагама Тужилаштва БиХ о корупцији и криминалу.

И према најсвежијим истраживањима и даље убедљиво најпопуларнији политичар у Републици Српској, а у другом ентитету, Федерацији БиХ, је прешао пут од некад „најразумнијег српског политичара“ до човека кога доживљавају као „истовремену политичку реинкарнацију Милошевића и Караџића“. За међународну управу се трансформисао од „умереног и кооперативног лидера“ у човека који „користи национализам да би се одржао на власти“.

На последњим парламентарним изборима, пре три године, његов СНСД добио је натполовично поверење бирачког тела и у потпуности контролише законодавну и извршну власт у Републици Српској, а у заједничким органима БиХ на свим позицијама које припадају Србима су његови људи. Унутар властите партије уопште нема конкуренције, нити било кога ко показује амбицију да га замени. Због свега тога и најнепристраснији и најнезаинтересованији доживљавају га као човека са највише моћи у целој БиХ. Не избегава ниједну тему, а обрадовао се што смо почели разговор о утицају глобалне економске кризе на Републику Српску: „Ми, по свим релевантним економским мјерама, биљежимо неке добре резултате. Рецимо у првих осам мјесеци производња је порасла, пазите, 17,6 одсто. Гледано кумулативно, наравно“.

Делује, признаћете, прилично бајковито, погово у овом времену.

- Па, добро, вјероватно дјелује нестварно када сви у окружењу – Федерација БиХ, Србија, Хрватска и други - биљеже пад, али ми имамо Рафинерију нафте у Броду коју су након приватизације Руси покренули, раст се биљежи и у производњи електричне енергије, транспорта, рударства и још неким гранама. Има, наравно, и области гдје је осјетан пад у првим мјесецима ове године, али мјерама које смо назвали антикризним већ оживљавамо неке индустријске гране, као што су обућарска и текстилна индустрија, тако да ће до краја године тај раст индустријске производње можда бити и већи.

Шта је са бруто друштвеним производом, има ли ту раста?

- Апсолутно, и ту имамо раст од неких три до четири одсто. Да опет кажем, једини у региону. Овдје је мањи раст, јер индустријска производња учествује само са нешто више од 18 одсто у укупној привредној структури, али је раст. Ова влада, коју ја водим, из године у годину биљежи огроман раст. Рецимо, за 2005. годину затекли смо друштвени производ Републике Српске од пет и по милијарди конвертибилних марака и онда смо то сваке године повећавали готово за милијарду и он за 2008. износио скоро осам и по милијарди. А, ето, и ове године ће се забиљежити раст.

Ви као да желите рећи да овде нема рецесије која дрма цели свет.

- Не, не. Само износим податке. И ми се боримо са тешким посљедицама опште кризе, имамо неких отворених питања, неких тешких случајева, али Република Српска нема осјетнијих социјалних притисака.

Негде одмах после рата из Сарајева, али и неких врло озбиљних међународних кругова, пласирана је теза да Република Српска није економски самоодржива. Данас ви говорите о неким сасвим другим подацима.

- То овдје није само економско него и врло важно политичко питање. На бази те тадашње процјене градио се и политички профил Републике Српске и Босне и Херцеговине. Чак је цијело вријеме Република Српска ометана да буде економски самоодржива. Наметана су одређена рјешења, извлачене одавде надлежности како би

се њиховим преношењем на ниво БиХ извлачили приходи, рецимо индиректни порези, и тако Република Српска довела у позицију да буде празна љуштура. Посљедњи такав велики покушај је била реформа полиције која је, уз све већ познато, требало са собом повући и око три стотине милиона које су из РС требало да оду на ниво БиХ. Тада би настали проблеми у фондовима и све што већ уз то иде. То смо, и штошта друго, зауставили. И данас морам рећи: са становишта економских параметара једина одржива заједница на простору БиХ је Република Српска, то није ни Федерација, ни већи број кантона, поготово није БиХ.

Да ли то из вас говори само политичар или је реч о озбиљним економским анализама?

- Говорим политичку процјену на бази егзактне економске анализе. БиХ има озбиљан проблем у свом функционисању. Ево, Република Српска има јавну потрошњу 36,7 одсто, Федерација има 68 одсто. Према критеријумима Европске уније та потрошња може бити до 40 одсто. Федерација, дакле, то мора драстично да креше, а не иде им. Република Српска статистички пегла ту лошу ситуацију у другом дијелу БиХ, али је недовољно. То добро знају ти моћни странци, знају исто тако да ми овдје не дамо Републику Српску, па опет неки од њих врло злонамјерно покушавају креирати такав систем који ће довести до свеопште централизације. То неће проћи.

На том трагу су и захтеви за уставном реформом у БиХ. Какав је став Републике Српске?

- Тешко је говорити о ставу Републике Српске. Ми из СНСД-а видимо да неки из РС отварају могућност за најезду странаца који треба да слома отпор Републике Српске, рецимо, на питању ентитетског гласања. То ентитетско гласање, као механизам у парламентарним домовима БиХ, обезбјеђује равноправност ентитета и ми то сматрамо одсудном одбраном Републике Српске. Не мислимо узмицати и ту једино помаже јасан став и потпуно јединство свих нас овдје. На тим питањима понудићемо стратешко савезништво Српској демократској странци.

Дакле, најљућем политичком противнику!?

- Без обзира на многе проблеме које је СДС чинио у прошлости, несумњиво је да они имају огромне заслуге за оно што се зове Република Српска и то ће се коначно у времену које долази морати верификовати на прави начин. Али, у овом тренутку ми улазимо у стратешко партнерство за, опет кажем, одсудну одбрану Републике Српске. Ево, за оне који су недовољно упућени, ентитско гласање је да у већини, приликом неког гласања у парламенту БиХ, мора бити и одређен број гласова из Републике Српске. Када тога не би било онда би већ у садашњем саставу у Представничком дому Бошњаци могли изгласати све. Од 42 посланика њих је 22. Све је ту јасно.

Из Вашингтона, па и Брисела, о Сарајеву да и не говоримо, стижу поруке да је време за уставне реформе. О чему се ту ради?

- До краја отворено, овдје се ради о једној стратешкој превари, на психолошком и политичком нивоу. Креирана је прича о жртви и кривцу и то се стално потхрањује. Као, само су Бошњаци страдали, а највећи кривци су Срби. У том стереотипу нема мјеста за податак да је 29 хиљада Срба страдало. Питам, да ли су сами себе убили или су их побиле неке невладине организације ? Све ово говорим да бих поручио: док се не одмакнемо од тог нивоа правде и неправде нећемо моћи говорити о озбиљном процесу помирења и повјерења. Е, сад у таквој атмосфери бошњачки политичари покушавају да пласирају тезу да су уставне промјене једино могуће под вођством и наметањем воље од стране међународне заједнице. Ја им стално поручујем да је то вријеме прошло.

То је приличан заокрет у односу на нека ранија времена када су представници Републике Српске углавном ћутали или тек у пола гласа изражавали свој став.

- Ћутали смо из низа разлога. Били смо нејаки, нисмо били свјесни себе, нисмо знали шта нам је улога, нисмо могли да фаворизујемо свој демократски капацитет, бојали смо се Америке, бојали се санкција, бојали се бомби које су падале по нама, бојали се свега. Сад смо, мислим, постали свјесни себе и наша јачина је баш у томе, али то не треба злонамјерно тумачити да је то на штету других и да је то у жељи да другима нанесете зло. Ми само немамо намјеру подлећи вјештачки створеној атмосфери по којој морамо правити некакве додатне уступке. Мислим да је у политици, данас на овим просторима, важно оно што је рекао Ајнштајн да интелект не чини човјека већ његов карактер. Хоћу да кажем да овдје политику великом не чини идеологија него карактер – да ли сте спремни да жртвујете себе да бисте на крају показали све заблуде које се овдје праве.

Из Сарајева, али и неки у свету, вас оптужују да разбијате БиХ. Да ли су у праву?

- Овдје у Републици Српској смо и даље на позицији: прихватамо БиХ као међународно признату земљу са њеним међународно признатим капацитетом. Али, нисмо спремни ниједну своју надлежност пренијети на БиХ - ни због БиХ, ни због европских интеграција. То смо савршено јасно поновили хиљаду пута и неким се нисмо свиђали па су нас по свијету оговарали, писали чланке по свјетској штампи, неке од српских политичара овдје су прогањали по тужилаштвима и судовима, али ми нисмо промијенили свој базичан став. Не дамо Републику Српску, не дамо њене надлежности. Рекли смо, не тражимо да нас волите, али ми смо реална чињеница и има то да поштујете. Кад нас будете поштовали бићемо партнери. Ако БиХ не поштује РС онда нас само доводи у позицију да ту заједничку државу не волимо, не љубимо и доживљавамо само као морање.

С времена на време и у врло угледним светским медијима се пише о могућем распаду БиХ. Како ви на то гледате?

- У мојој анализи то није на дневном реду. Ниједан наш потез, мислим на Републику Српску, није сецесионистички. Ми само бранимо оно што нам је дао Дејтон и Устав, а дао је висок степен аутономије и самосталности у оквиру БиХ. Ја не знам у свијету ниједан случај аутономије која је сама себе урушила, а од нас управо то траже. И ја сам, као и сви други политичари у РС, свако у своје вријеме, био принуђен у неком ранијем периоду да пристајем на пренос неких надлежности на ниво БиХ. Била је то таква констелација односа, нисмо се у свему могли супротставити том моћном свијету. Данима се тада није спавало. То је коначно једном морало да престане и, ево, у посљедње вријеме је стало.

Дакле, у тој комуникацији се нешто променило.

- Па разбијен је у главама људи тај један психолошки профил да су странци овдје свемогући. Најчешће они долазе ту јер имају неки свој интерес, али и ја овдје имам неке своје интересе. Наравно да са тим странцима треба сјести и разговарати, али то не значи да треба да изгубите своје достојанство, свој карактер, свој идентитет и да будете поданик. Примјећујем да један број њих не воли што постоји Република Српска, не воли што више не може диктирати готова рјешења којима се уређују унутрашњи односи у БиХ.

И коначно, каква је БиХ у будућности могућа и прихватљива по вашем мишљењу?

- Само као споразумна земља, а да ли ће тог споразума бити не зависи само од нас. Република Српска је у БиХ унијела свој идентитет и што се то буде мање уважавало БиХ ће све више бити конфедерална заједница. То је реалност.

Овде се, утисак је, иде из неспоразума у неспоразум. Последњих дана поделе су око тога да ли да у Тужилаштву и Суду БиХ треба да остану странци. У чему је ту проблем?

- Моја партија и ја смо против тога од самог почетка, јер може ли се говорити о суверености једне земље гдје суде странци. Да би остали то се мора изгласати у Представничком дому парламента БиХ. Гласова из Републике Српске неће бити, или их неће бити довољно да та одлука прође. Друга могућност је да такав закон донесе и прогласи високи представник, али ја сам им већ поручио да ми у РС ту одлуку нећемо прихватити. Уосталом и само то Тужилаштво и Суд су мимо Дејтона, тамо их нема и не треба да постоје.

Приговара вам се да ви имате такав став због вашег случаја.

- Нема никаквог „Додиковог случаја“. Али, дозволите да прво објасним ово око Тужилаштва и Суда. То је наметнуо још 2001. године тадашњи високи представник Петрич. Онда је тај закон годину дана касније допунио. Још једну измјену урадио је 2004. године Ешдаун и коначно 2005. закон је уобличен. Ми смо то од почетка оспоравали, али су нам рекли, као и у сличним приликама, да ми не можемо оспорити одлуке високог представника. Након тога били смо дио већине која је тај закон и прихватила у парламенту БиХ како би одмах кренули у његово оспоравање пред Уставним судом БиХ. У Уставном суду такође сједе странци, тројица од укупно девет судија, остала шесторица су по два Бошњака, Србина и Хрвата. И приликом гласања о тој нашој апелацији дошло је до подјеле. На једној страни су били странци и Бошњаци и тако су судије Срби и Хрвати прегласани. Е, сад није ли, како кажете, мој случај и одмазда за овакав политички став, а има ту и покушаја да се тако заустави Додик и његова одбрана Републике Српске.

Ипак, све чешће се може чути да се истрага о изградњи нове зграде Владе и аутопута приводи крају и да ће бити подигнута оптужница против вас.

- Како год ко гледао, то је моменат када ће се ова земља почети да распада. Ја немам намјеру да сарађујем са тим Судом и тим Тужилаштвом, али сам спреман да изађем пред било који суд у Републици Српској, пред било који суд у иностранству – амерички, британски, њемачки, свеједно који. Знам да су отворили истрагу против мене, упали су у парламент, саслушавали службенике Владе, али мене нико није контактирао, знају да не бих са њима сарађивао јер немају надлежност. То је политички мотивисан случај, то је одмазда, ту нема никаквог криминала и корупције. И ова зграда је симбол државности РС, то не могу да прихвате и желе освету, а немају према коме него према мени, јер сам је ја са својим сарадницима направио. Дакле, прихватам сваки други суд, али тај не.

Сад су овде и велика спорења да ли и како обавити попис 2011. године. У чему је ту проблем?

- И тај неспоразум показује да је БиХ једна ирационална и имагинарна прича, немогућа земља. Шта је природније него да се у једној оваквој земљи пружи могућност да се људи изјасне о својој националној, језичкој и вјерској припадности. Бошњачки политичари то неће због неколико разлога. Прво, видјело би се да је и Федерација етнички очишћена и тако би пала прича о жртви и кривцу. Друго, они тако желе да развале уставни основ за конституисање БиХ, да разбију конститутивност народа, да пониште формулу по којој је Босна земља два равноправна ентитета и три равноправна народа. И треће, ако не дозволите људима да се национално изјасне онда смо сви Босанци, а то је креирање нове нације . Било је у историји још таквих покушаја, али то није могло никад да прође па неће ни сад. Због свега тога , кад ме неко у Београду упита, молим вас немојте ово избацити, како је код вас у Босни, као да ме шаком удари у нос.

Кад спомињете Београд, како се се остварује Споразум о специјалним и паралелним везама Србије и Републике Српске?

- Мислим да та сарадња није била никад боља. И једне и друге је притиснула ова свјетска економска криза па смо амбиције нешто смањили, али већи дио споразума се врло успјешно остварује. Недавно смо са предсједником Тадићем отворили основну школу „Србија“ на Палама, а идућег мјесеца у Бања Луку стижу он и премијер Цветковић

и тада ће редовно засједати Савјет за спровођење тог споразума.

Осим Београда, Република Српска има своја представништва у Израелу, Грчкој, Немачкој, Русији и Бриселу. Познато је да Уставни суд БиХ није прихватио оцену Хариса Силајџића да је то „паралелна дипломатија“. Како то функционише?

- Нормално да Уставни суд ту није нашао ништа спорно. Ми тако промовишемо потенцијале Републике Српске, а према материјалним могућностима ту мрежу ћемо и ширити. Размишљамо у овом тренутку о Вашингтону, а онда ће вјероватно на реду бити Лондон па даље ћемо видјети.

Ви сте први у буџет унели и ставку о плаћању и легалном ангажовању лобистичких кућа, пре свих оних у Вашингтону и Бриселу. Тада сте, подсећамо, казали да и тако чувате Републику Српску. Да ли се исплатило?

- Зар не видите? Република Српска никад није боље стајала.

Разговарао Бранислав Божић